

[Borbjerg.]

30 Aar, jeg har haft den Ære at være Socialdemokratiets kirkepolitiske Ordfører her i Tinget.

Jeg ser den ikke mindst fra Statens Synspunkt. Den moderne Stat ønsker vi Socialdemokrater skal gribe ind paa mange Omraader, sociale og økonomiske Omraader, men vi ønsker ikke, den skal gribe ind paa aandelige, religiøse Omraader. Der er vi ubetinget Liberale til Liberalismens yderste Konsekvens. Den moderne Stat egner sig ikke til at administrere kirkelige Sager; den er ganske uegnet, ganske inkompetent dertil, og et Forsøg paa at fortsætte med denne Sammenblanding kan kun føre til, at kirkelige Stridigheder ogsaa faar statspolitiske Reflekser og Eftervirkninger med uhyggelige og til begge Sider overordentlig farlige og skadelige Følger.

I det moderne Samfund findes der Tusinder og atter Tusinder af Medborgere, Statsborgere i den danske Stat, fuldt berettigede Statsborgere, som ikke ønsker at have den mindste Forbindelse med Kirken eller dens Sager. Det har de fuldt lovlige Ret til; der er siden 1849 Religionsfrihed i dette Land. De har mange forskellige Grunde dertil, men Tusinder og atter Tusinder og vistnok et stadig voksende Antal af danske Statsborgere har frigjort sig fuldstændig, ogsaa aandeligt, fra Kirken, dens Dogmer, dens Skikke, dens Former.

De skal da ikke udsættes for politiske Valg om kirkelige Spørgsmaal og politiske Forhandlinger derom i en konfessionsløs Rigsdag eller Indgriben af en konfessionsløs Regering deri. De skal ikke udsættes derfor; det er noget, de har Ret til at være fri for. De er tvungne Medlemmer af den danske Stat. Enhver dansk Statsborger er tvungent Medlem af Staten; her kan vi ikke sige os løs; her kan vi ikke slippe fri. Vi har de Rettigheder og Pligter, som følger af at være Statsborgere. Staten er et obligatorisk Samfund for alle sine Medlemmer; Kirken er det ikke. Kirken kan man melde sig ud af. Disse to Samfundslivsomraader, Statens og Kirkens, er ikke længer kongruente saaledes som i Enevældens Dage.

Vi bør da tage Hensyn til de Tusinder og atter Tusinder, det sikkert stadig voksende Antal af Statsborgere, der intet har med Kirken at gøre; de skal da ogsaa være fri for at risikere, at der midt under sociale og politiske Forhandlinger og Kampe, under en Valgkamp eller under Rigsdagens Forhandlinger, maaske med Ministerkriser som Følge, kan rejses Kampe om indre kirkelige

Spørgsmaal, om Lære, om Ritual, om Jomfrufødselen, om, hvordan Trosbekendelsen skal lyde, om, hvordan Daaben skal foretages o. s. v. At saadanne Spørgsmaal kastes ind i det politiske Liv, kan give Anledning til Regeringskriser og give Anledning til Ministerstorm og Ministerfald. Vi ved jo alle, at i Efteraaret 1913 var det paa et hængende Haar, at ikke den daværende radikale Regering kort efter sin Dannelses faldt paa Vaalse-Spørgsmaalet, det var paa et hængende Haar, at det blev undgaaet i sidste Øjeblik.

Den Slags Forhold finder vi uværdige, uhyggelige. Jeg kan ikke se, der er anden Maade at komme bort derfra end ved nu at gaa til et alvorligt og redeligt Arbejde fra alle Sider for Kirkens fuldstændige Adskillelse fra Staten. Jeg anbefaler paa Socialdemokratiets Vegne at stemme for det foreliggende Forslag.

J. Oskar Andersen: Der er blevet sagt, at Rigsdagen og ganske særlig Folketinget virker som en Samfundshøjskole i stor Stil, og til Tider mindes man i høj Grad om det ved Lovforslagenes Behandling, ikke mindst naar man lægger Vægt paa den sidste Del af Ordet, Højskole. Ved denne Forhandling om dette Forslag forekommer det mig, at man allerede gennem de to ærede foregaaende Ordførere har faaet en vis Bekræftelse af, at Rigsdagen virker som Samfundshøjskole, thi det var jo i høj Grad belærende Foredrag, navnlig med historiske Vuer, men jeg maa unægtelig sige, at den sidste ærede Ordfører havde betydelig mere Sving, og at betydeligt videre Synspunkter blev lagt frem for os paa flere Punkter af ham, højst interessante Synspunkter, som jeg delvis i hvert Fald kan sige, jeg maa billige.

Det lyder maaske noget mærkeligt, naar man hører den ærede Ordfører for Socialdemokratiet fortælle os her om den Udvikling, vi tidligere havde staaet i, altsaa om Individualismens Udvikling og Liberalismens Udvikling, og om at to Mænd som Grundtvig og Kierkegaard i Grunden var i samme Baas; men der er noget, som er i høj Grad rigtigt heri, og jeg vil gerne sige til den ærede Ordfører for Venstre, som ogsaa kom med en længere historisk Redegørelse for, hvordan der var en Linie, der gik fra 1849 op til vore Dage — han mente ganske vist, den var blevet noget afbrudt ved visse af de Love, som J. C. Christensen gennemførte i 1922, nemlig Bispevalgsloven, som han mente var en Lov for sig, og Stiftsbaandsløsningen, som han syntes at opfatte som en anden Lov,